

ت له واېې چې نبي (عليه السلام) ته يې نسبت شوی وي. چې د حديث متن ته رسېږي. نه وروسته پيلېږي. چې په داسې قواعدو مشتمل وي چې د سند او بل کيږي. بېلول.

دريو يا له دريو څخه زيات يې ته نه وې رسېدل. طبقه کې له دوو څخه کم نه کړی وي.

- له دې پلوه چې چا ته يې نسبت شوی دی
  - قدسي حديث
  - مرفوع
  - موقوف
  - مقطوع
- مسند
- متصل
- زياده ثقه
- متابع او شاهد

هغه ته واېې چې په ښکاره متصل وي، خو راوي يې د سند په مينځ کې زياتوالی کړی وي. حديث هغه ته واېې چې مقبول راوي له هغه کس سره مخالفت کړی وي چې له ده څخه ثقه وي. حديث هغه ته واېې چې په کلماتو کې يې لفظاً يا معناً داسې تغيير راغلی وي چې د ثقاتو سره مخالف وي. هغه حديث ته واېې چې په داسې مختلفو طريقو سره روايت شوی وي چې په قوت کې سره برابر وي او د راوي عدم ضبط ورڅخه معلومېږي. هغه حديث ته واېې چې په سند يا متن کې يې د تقديم، تاخير يا په بله طريقه سره يو لفظ په بل لفظ سره بدل کړای شوی وي.

د حديث ډولونه

متواتر

متواتر: هغه حديث ته واېې چې دومره ډېرو کسانو روايت کړی وي، چې د هغوی په دروغو يو ځای کېدل عاده ناشونی وي. **د متواتر ډولونه:** متواتر په دوه ډوله دی، لفظي، معنوي: **لفظي:** هغه متواتر حديث ته واېې چې لفظ او معنی يې دواړه په تواتر سره روايت شوي وي. **معنوي:** هغه متواتر حديث ته واېې چې معنی (مفهوم) يې په تواتر سره روايت شوی وي.

دا بيا په دوه ډوله دی: صحيح لذاته: هغه حديث ته واېې چې سند يې متصل وي، روايان يې له پيل څخه تر پايه د عدل او پوره ضبط څښتنان وي، شاذ او معلل نه وي. **صحيح لغیره:** هغه حسن لذاته حديث ته واېې چې د همدې په شان يا له دې څخه په قوي بلي لارې روايت شوی وي. **دا بيا په دوه ډوله دی:** حسن لذاته: هغه حديث ته واېې چې سند يې متصل وي، روايان يې عادلان وي، خو ضبط يې پوره نه وي، شاذ، او معلل هم نه وي. **حسن لغیره:** هغه ضعيف حديث ته واېې چې په بېلا بېلو لارو روايت شوی وي، خو فسق او کذب د راوي د ضعف سبب نه ي.

صحيح

حسن

هغه مقبول حديث ته واېې چې د خپل سيال له تعارض څخه خوندي وي. هغه مقبول حديث ته واېې چې د خپل سيال له تعارض څخه خوندي نه وي، خو د دواړو يو ځای کول شونې وي. دشارع له طرفه مخکينی حکم په وروستي حکم باندې پورته کول، نو لومړنی حکم ته منسوخ او وروستي حکم ته ناسخ واېې.

المحکم

مختلف الحديث

الناسخ و المنسوخ

آحاد

مقبول: هغه حديث ته واېې چې د خبر ورکوونکي ريښتونولي ته يې ترجيح ورکړل شوی وي (راوي ريښتونی کتل شوی وي).

خبر واحد: هغه حديث ته واېې چې د متواتر شرطونه پکښې نه وي.

مردود

مردود: هغه حديث ته واېې چې د خبر ورکوونکي ريښتونولي ته يې ترجيح نه وي ورکړل شوی.

- معلق
- مرسل
- معضل
- منقطع
- مدلس
- مرسل خفي
- مؤنن
- معنعن

سقط ظاهري

باني له اسناد څخه ښو يا ډېرو رواياتو د غورځېدلو په سبب

سقط خفي

مردود له اسناد نه د غورځېدلو په سبب

هغه حديث ته واېې چې په رسول الله (صلی الله عليه وسلم) پورې په دروغو تړل شوی وي. هغه حديث ته واېې چې په سند کې يې په دروغو تورن راوي وي. هغه حديث ته واېې چې ضعيف راوي له ثقه راوي څخه مخالف روايت کړی وي. هغه حديث ته واېې چې ظاهراً سعي وي، خو پټ عيب پکښې پيدا شي چې صحت ته يې تاوان رسوي. هغه حديث ته واېې چې سند يې بدل شوی وي، او يا په متن کې يې يې له فصله داسې څه زيات کړل شي چې د متن برخه نه وي.

- موضوع
- متروک
- منکر
- معلل
- مدرج
- المزيد في متصل الاسانيد
- شاذ
- مصحف
- مضطرب
- مقلوب

تأليف: طالب العلم عبدالعزیز غزنوي، د افغان دارالعلوم د لویې وړې زما

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**